

Onderwijs en arbeidsmarkt: alle lichten op groen voor 2025?

Marc van der Meer
Woerden, 21 september 2016

Outline

- ▶ Het bestuur onder druk
- ▶ Waar doen we het voor?
- ▶ De groene sector
- ▶ De kwalificatiestructuur in ontwikkeling: er gebeurt van alles
- ▶ Leven lang leren: rol voor de fondsen

- ▶ Slot: 'public value' scorecard

Hervormingscoalitie Rutte-Asscher en het nieuwe polderen



Marc van der Meer, 21 september 2016



De legitimiteit van het bestuur is tanende

Input legitimiteit: als de partijen die besluiten zorgvuldig zijn gekozen, dan is het resultaat democratisch.

- ▶ Het is 'eigen geld'; maar lidmaatschap daalt, cao-bereik krimpt, branchevervaging

Output legitimiteit: als de resultaten van beslissingen acceptabel zijn in de ogen van de achterban, dan is het resultaat democratisch.

- ▶ Maar: lidmaatschap daalt, en resultaten soms onbekend

Throughput legitimiteit. Formuleren doelen? Besteding middelen? Bereiken doelstellingen? Aanpassingsvermogen?

- ▶ Nieuw begrip: 'accountable autonomy': Professionals hebben ruimte, maar leggen wel verantwoording af. Communicatie!

1. WAAR DOEN WE HET VOOR?

Denkoefening:

Wat hebben mensen nodig om voldoende toegerust te zijn voor de veranderende arbeidsmarkt van de 21^e eeuw?

- Baan voor het leven bestaat veelal niet meer
- Transities: tussen banen, tussen werken, leren en verzorgen →
- Nieuwe sociale risico's
- Bron: Judith van der Veer, Marc van der Meer, Anton Hemerijck, 2014



DE TOERUSTINGSAGENDA

Een pakket aan sociale investeringen:

1. *Onderwijs als fundament ('stock')* kwalitatief hoogstaand basisonderwijs, plus breed toegankelijke voor-, tussen-, en naschoolse voorzieningen
2. *Regelingen die transities versoepelen ('flow')* leerwerktrajecten, post-initiële scholing; regelingen voor ouders, mantelzorgers
3. *Een vangnet ('buffer')* sociale bescherming blijft cruciaal, maar samen met re-integratie op maat

Trends groene sector

- ▶ Nieuwe technologie: veredeling (genetische modificatie, synthetische biologie); andere biologische toepassingen, klimaatverandering.
- ▶ Bedrijven: upgrading en diversificatie van werkzaamheden; maar samenwerking in ketens, cross-overs, schaalvergroting, ander data gebruik/ informatietechnologie, verschuivingen in internationale concurrentieverhoudingen
- ▶ Samenleving: duurzame economie, veiligheid en gezondheid

(Bron: Van den Toren, van der Meer, Lie 2015).

Marc van der Meer, 21 september 2016

Motie van Meenen cs, 17 november 2015

- ▶ Het groene onderwijs moet overgeheveld naar het Ministerie van OCW, waarbij de verworvenheden van het groene onderwijs (doorlopende leerlijnen en een sterke binding met het bedrijfsleven) behouden blijven (17 november 2015)
- ▶ Kabinet (december 2015) hecht aan de verworvenheden en kwaliteiten van het groene onderwijs, zoals opgebouwd binnen de zogeheten gouden driehoek, de samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Tegelijkertijd liggen er kansen in cross-sectorale samenwerking met andere sectoren. Het groen onderwijs is kleinschalig georganiseerd en sterk praktijkgericht, met leren en werken in actuele bedrijfssituaties.

Uitdagingen voor toekomst

- ▶ Beter werking kennisinfrastructuur tbv innovatie en concurrentiepositie
- ▶ Internationalisering in alle dimensies, ook onderwijs bijvoorbeeld
- ▶ Versterken van de leercultuur in bedrijven/ vormgeven van een leven lang leren

Vraag: In de agrarische sector hebben de aoc's een landelijke dekking. Hier is sprake van opwaartse druk op beroepen en functies. Kunnen deze zelfstandig blijven bestaan of is verticale integratie met HAS nodig? Op welke regionale schaal dan?

(bron: Van der Meer/ Nieuwenhuis, 2016)

Marc van der Meer, 21 september 2016

Scholings en arbeidsmarkt - data Colland

Arbeidsmarkt

- ▶ Herstel werkgelegenheid
- ▶ Meer investeringen in vaste personeelsbestand
- ▶ Flexibilisering is hoog (in combinaties van externe en interne flex), maar varieert per subsector
- ▶ Geen trendgegevens beschikbaar

Scholing:

- ▶ Gevarieerd beeld
- ▶ Vele instrumenten beschikbaar
- ▶ Effectiviteit/ leerrendement/ doelgroepbereik onbekend

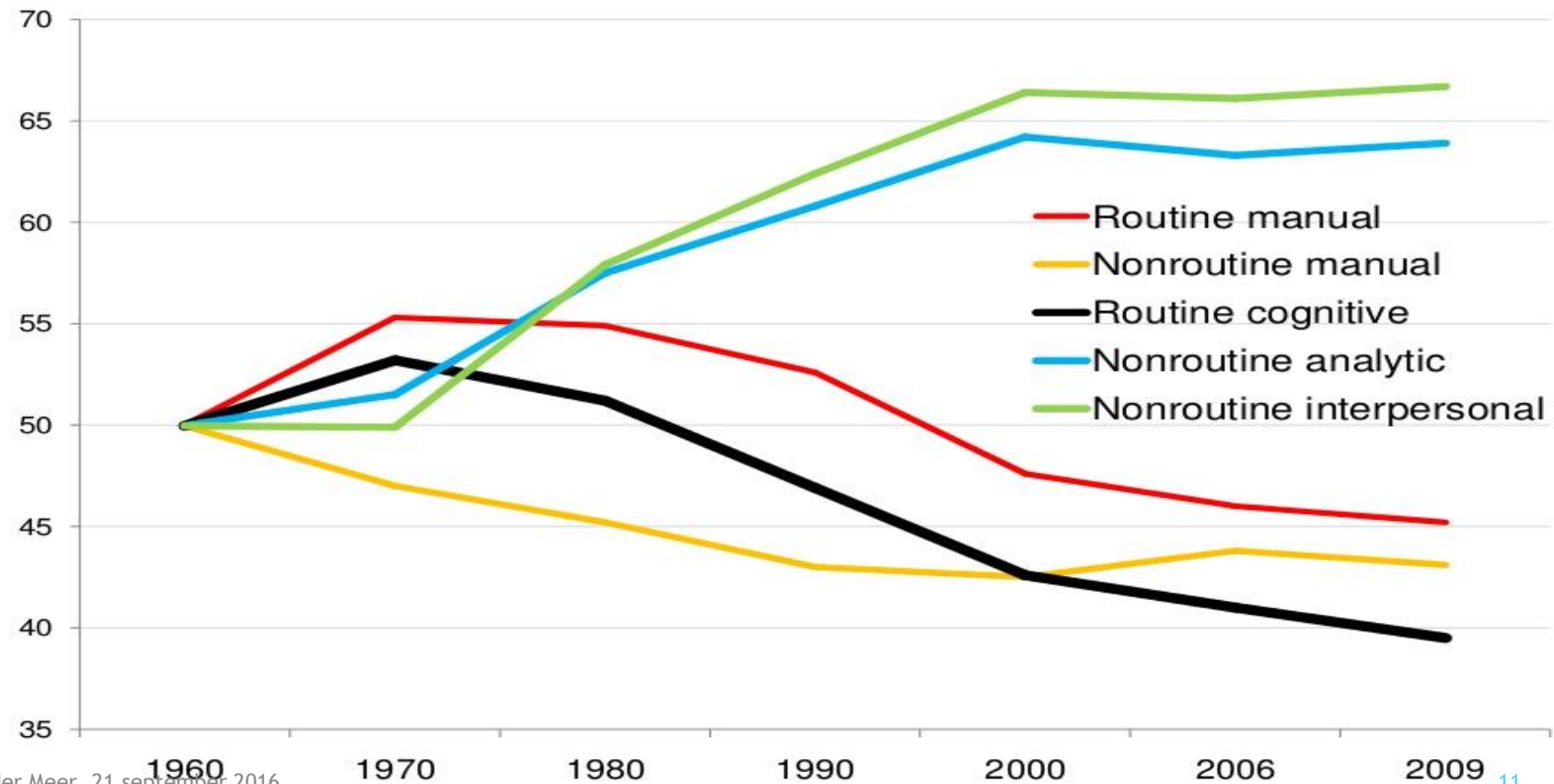
De race van Tinbergen: in welke mate geldt dit ook voor Nederland?

3

Changes in the demand for skills

Trends in different tasks in occupations (United States)

Mean task input in percentiles of 1960 task distribution



Marc van der Meer, 21 september 2016

Source: Autor, David H. and Brendan M. Price. 2013. "The Changing Task Composition of the US Labor Market: An Update of Autor, Levy, and Murnane (2003)." MIT Mimeograph, June.

11

Per saldo twee agenda's: Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

(Bron: M. van der Meer, MBO naar 2025)

Onderkant: onderwijszorgstructuur

- VMBO-MBO
- Toenemende entree-eisen, jeugdwerkloosheid, baanverlies
- De startkwalificatie als begin of eindpunt (RMO, 2013)?

Bovenkant: onderwijs als bouwblok voor innovatie

- Smart industry (NL) of 'Industrie 4.0 (Dld)
- Commissie innovatie zorgberoepen (Kaljouw/ Kervezee)
- Doorlopende leerlijn mbo-hbo-wo (vgl. Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland)

Voetnoot: Skills en kwalificaties

- ▶ ‘Kwalificaties’: Set van vaardigheden, kennis en attitude (continentale definitie)
- ▶ ‘Skills’ (Angelsaksisch): het *vermogen* om kennis en vaardigheden in te zetten
- ▶ Verschuiving werkzaamheden:
 - ▶ Upgrading (D.Oesch- Occupational change in Europe, 2013).
 - ▶ Interpersoonlijke skills, belang niet-cognitieve vaardigheden
 - ▶ Flexibiliteit, wendbaarheid en responsiviteit gevraagd

Judith Koelmeijer

Het zwijgen van Maria Zachea

Een ware familiegeschiedenis



Levensloopperspectief



Nog een motie: landelijke beleidsinitiatieven

- ▶ Nationaal scholingsfonds (Motie-Lucas): belang intersectorale mobiliteit (februari 2016).
- ▶ Frank Kalshoven: geef iedereen die geen hogere opleiding heeft genoten, alsnog scholingsrecht (april 2016)
- ▶ Plan NRTO: ontwikkel postnuteel leerrecht van 10 jaar (voorjaar 2016)

O&O-fondsen: Zeven redenen waarom meer samenwerking nodig is, maar geen nationaal scholingsfonds

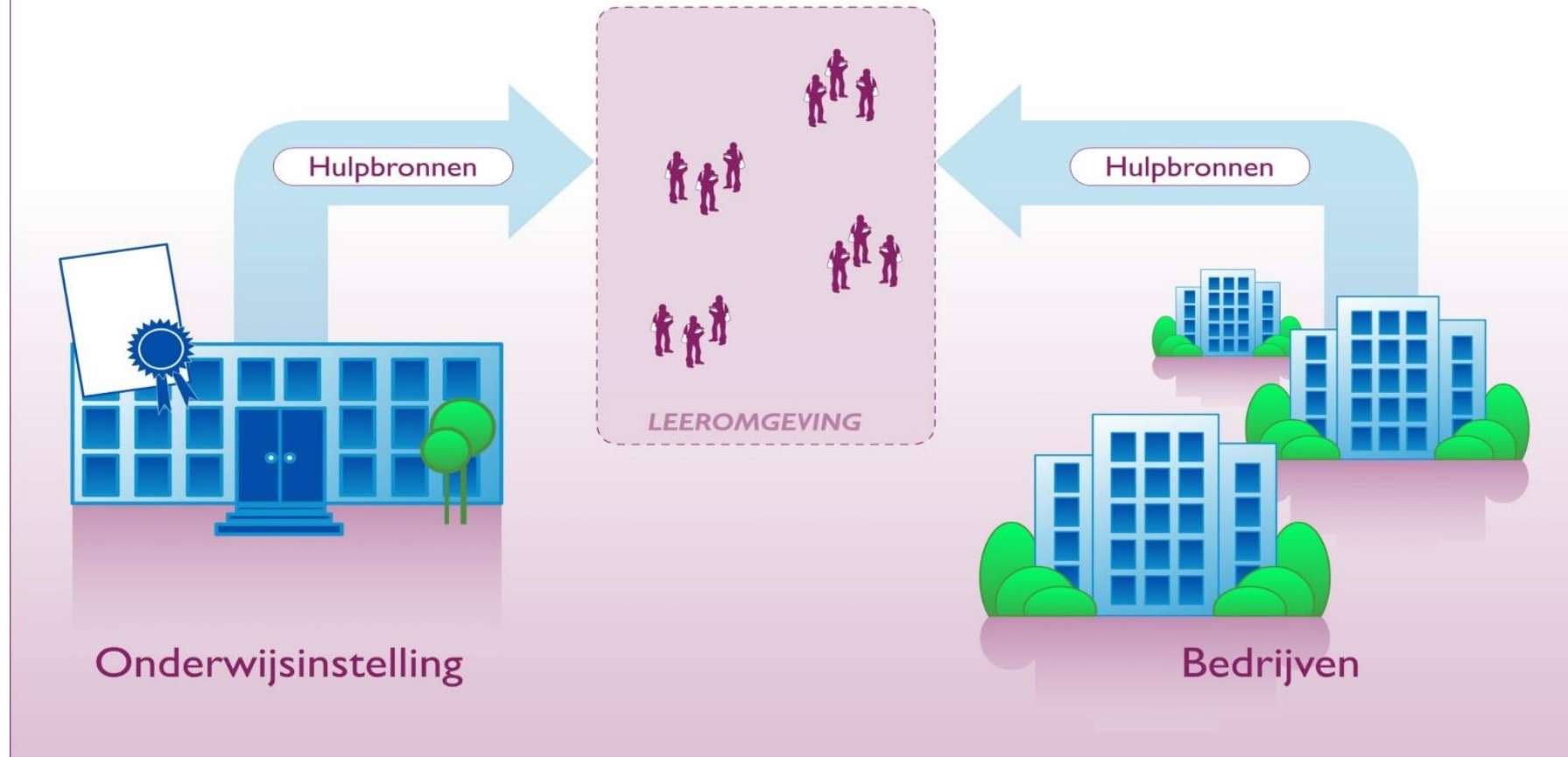
- ▶ 1. good governance/ legitimiteit
- ▶ 2. regionalisering van de economie
- ▶ 3. flexibilisering van de economie
- ▶ 4. publieke/marktsector
- ▶ 5. aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt
- ▶ 6. leven lang leren
- ▶ 7. fonds als denktank

Een nieuw (Dutch) Design van flexibel én zeker werk

- Intersectorale mobiliteit is lang niet het hele plaatje.
- Mythe van vooral cross-overs, wel ICT in alle beroepen.
- Wel: 30% flex-krachten; plus sterke groei ZP-ers.
- Maar ook: 70% in vaste dienst.
- Dus: grenzen van de scholingsfondsen oprekken



Onderwijs en bedrijf: een nieuwe entiteit



Conclusies

- ▶ Herijken sociale investeringsagenda: levensloop centraal.
- ▶ Geen nationaal scholingsfonds: grote transactiekosten en verlies impliciete kennis.
- ▶ Beter is samenwerken en doorontwikkelen gezien upgrading.
- ▶ Met wie leer je? Co-makership leerarrangementen!
- ▶ Overheid: monitoring en evaluatie; kennisverspreiding, beschermen van het stelsel
- ▶ ‘Public value scorecard’ Verantwoording veranderen. Laat toegevoegde waarde zien!

Dank voor uw aandacht!

- ▶ Marcvandermeer.org
- ▶ 06 12 69 09 22

Marc van der Meer, 21 september 2016